

Oslo, 27.02.21

Innspill til den internasjonale strategien for kulturpolitikken

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO) er en fagforening for over 5100 forfattere og oversettere av faglitteratur og sakprosa, og takker for denne muligheten til å komme med innspill til den internasjonale strategien for kulturpolitikken.

For flere av våre medlemmer gir tilgangen på andre markeder enn det norske mulighet for at de faktisk kan satse på et virke som forfattere. Dette er imidlertid avhengig av et velfungerende virkemiddelapparat som sørger for at norsk sakprosa oversettes til andre språk. I denne sammenhengen kan stiftelsen NORLAs betydning ikke overvurderes. NORLA er i praksis et stort samarbeidsprosjekt med bred oppslutning fra hele den norske bokbransjen, der NFFO i dag er representert ved at undertegnede innehar posisjonen som styreleder. NFFO mener NORLA fortsatt bør ha en helt sentral rolle i den internasjonalt rettede litteraturpolitikken, og støtter deres strategiske planer for å oppnå målet om å skape mest mulig interesse for og eksport av norsk litteratur i utlandet. Særlig vil vi fremheve betydningen av å profilere nye stemmer internasjonalt, markedsføre et bredest mulig utvalg av bøker og forfattere på messer og andre arenaer, rekruttere og bidra med kompetanseheving av oversettere fra norsk og samarbeide med de litterære agenturene. De viktigste direkte virkemidlene er muligheten til å søke støtte til oversettelser, reiser og andre tiltak som bidrar til fremme av norsk litteratur i utlandet. Myndighetene bør ha som ambisjon at disse tilskuddsordningene økes i takt med etterspørselen etter norsk litteratur, som etter gjestelandssatsingen i Frankfurt og til tross for koronapandemien, er viet stor interesse.

Et annet virkemiddel som kan sørge for at utenlandske forlag satser på norske bøker, er Norges deltakelse i EU-programmet Creative Europe. Vi ser imidlertid at dagens retningslinjer er rettet mot «fiction», og ber norske myndigheter arbeide for at det ikke drives diskriminering av sjangre under denne ordningen. Avgrensningen vitner om et foreldet litteratursyn, og oversettelser av allmenn sakprosa burde naturlig innlemmes i programmet.

NORLA virker primært for norske forfattere og oversettere fra norsk, men det er viktig at en internasjonal strategi også anerkjenner det viktige arbeidet som gjøres av oversettere til norsk. Dette gjøres ikke bare i form av de konkrete oversettelsene, men også ved at oversetterne er kjentmenn i andre lands litteratur og bidrar med klare anbefalinger til norske forlag om hva som bør satses på i det norske markedet. Det må derfor legges til rette for at disse oversetterne kan holde seg oppdatert på utviklingen av språket og

litteraturen fra de områdene de oversetter fra. Koronapandemien har lagt sterke begrensninger på oversetteres reisemuligheter, og foreløpig er det umulig å skue konsekvensene dette vil få. Staten bør derfor øremerke en egen pott til faglitterære oversettere gjennom Statens kunstnerstipend, både i form av arbeidsstipend og diversestipend, slik at flere har mulighet til å drive kompetanseheving under og i kjølvannet av pandemien. En viktig del av en internasjonal strategi for kulturpolitikken bør også være å styrke de språkfaglige miljøene i UH-sektoren, slik at flere blir kjent med andre lands kultur og lærer seg å beherske fremmedspråk på en slik måte at de kan satse på en karriere som oversettere.

Den norske offentligheten blir rikere av å ta inn internasjonale impulser gjennom oversettelser av bøker og besøk av og opphold for utenlandske forfattere. Også dette er sentrale momenter å ha med i en internasjonal strategi. Betydningen av Kulturrådets innkjøpsordning for oversatt litteratur må særlig fremheves som et sentralt statlig virkemiddel. Per i dag er det imidlertid kun et fåtall sakprosa-bøker som kjøpes inn under denne ordningen, og det bør legges opp til en kraftig opptrapping de neste årene. Oversatte sakprosa-bøker bidrar til å oppfylle de kulturpolitiske målene om å legge til rette for dannelsen og kritisk refleksjon, styrke norsk språk og fremme demokratiet. Det er også viktig at støtten til norske litteraturfestivaler styrkes, slik at gode utenlandske forfattere kan besøke Norge. Dette handler ikke bare om at publikum skal få kjennskap til disse forfatterne, men også om å sørge for at forfattere på tvers av landegrenser kan danne nettverk og gjensidig inspirere hverandre. Mange internasjonale forfattere bidrar til utviklingen av norske forfatteres metoder og temavalg.

Vi vil også trekke fram viktigheten av Norsk PENs arbeid med og for fribyforfattere som viktig internasjonalt kulturarbeid og som noe som naturlig bør inngå i en internasjonal strategi for kulturpolitikken. Fribyforfatterne i Norge kommer fra over 20 ulike land og utgjør en mangfoldig gruppe som skriver på en rekke språk og innen en rekke sjangre. Svært mange av dem viderefører fra Norge sitt arbeid for demokratiutvikling, ytringsfrihet og kunstnerisk frihet i sine opprinnelige hjemland, og formidler dette blant annet til uavhengige medier i hjemlandet, eller i form av utgivelser og gjennom sosiale medier og andre nettbaserte kanaler. Det er samtidig et mål at fribyforfatterne og -kunstnerne skal bli formidlet for et nytt publikum her til lands. Fribyforfatterne gir internasjonale bidrag innenfor landets grenser, og må anerkjennes som en ressurs for det norske samfunnet.

Vi vil foreslå at arbeidet med en internasjonal strategi for kulturpolitikken også kartlegger ulike tiltak som foregår på organisatorisk nivå. I NFFO følger det internasjonale arbeidet to spor. Det ene er vårt engasjement som medlem av ulike internasjonale sammenslutninger, som for eksempel European Writers' Council og CEATL (Conseil Européen des Associations de Traducteurs Littéraires /European Council of Literary Translators). Det andre handler om vårt solidaritetsarbeid, som i stor grad har konsentrert seg om å bidra til oppbygging av faglitterære forfatterorganisasjoner i en rekke sørøstafrikanske land. Vi er overbevist om at en slik kartlegging ville vise hvor stort det internasjonale engasjementet er i norsk kulturliv, og kunne legge til rette for synergieffekter på tvers av ulike kunstarter og mellom privat og offentlig sektor.

Avslutningsvis vil vi understreke at ambisjonene for norsk litteratur internasjonalt må tuftes på en solid infrastruktur her hjemme, slik at det stadig skapes ny kvalitetslitteratur på

norsk. Vi kommer derfor ikke utenom at de viktigste virkemidlene for den internasjonale satsingen er de samme som ofte løftes fram i diskusjoner om litteraturpolitikk: innkjøpsordningene, statlige stipender, momsfritak og fastpris. For NFFO er det særlig viktig å fremheve at antall statlige stipender til forfattere og oversettere av sakprosa bør økes betydelig og at innkjøpsordningene for sakprosa bør styrkes kraftig. Særlig innkjøpsordningen for sakprosa for voksne er sterkt underfinansiert, og det bør være en ambisjon at denne styrkes betydelig over den neste femårsperioden, slik at alle sjangre behandles på samme måte av norske myndigheter.

Med vennlig hilsen

Arne Vestbø
generalsekretær